

Nota voor burgemeester en wethouders

Team
DEV-FC

Onderwerp

begrotingsrichtlijnen 2019

1- Notagegevens		2- Bestuursorgaan	
Notanummer	2018-001008	☒ B & W	12-06-2018
Datum	31-05-2018	☐ Raad	--
Programma:		☐ Burgemeester	--
12 Algemene dekkingsmiddelen		College van B & W	
Portefeuillehouder Weth. Grijzen		- Burgemeester	- Weth. Kolkman
		- Weth. Grijzen	- Weth. Rorink

Besluitenlijst	d.d.	d.d.	d.d.
☐ Akkoordstukken	--	☒ Openbaar	12-06-2018
		☐ Besloten	--

Routing	d.d.	par.	
algemeen directeur	08-06-2018	☐ adj.secr.	--
wethouder Financien	07-06-2018	☒ gem.secr.	08-06-2018
		BIS Openbaar	
		Status	Definitief 2018-06-13

Bijlagen

begrotingsrichtlijnen 2019

B & W d.d.: 12-06-2018

Besloten wordt:

- 1 De richtlijnen voor het opstellen van de programma- en taakveldenbegroting 2019-2022 vast te stellen;
- 2 de nota en het besluit openbaar te maken.

Financiële aspecten:

Financiële gevolgen voor de gemeente?	Nee
Begrotingswijziging	Nee

Voorstel openbaarmaking conform Wet Openbaarheid Bestuur (Wob)

- De nota en het besluit openbaar te maken
- De nota en het besluit openbaar te maken vergezeld van bijgaand persbericht
- De nota en het besluit openbaar te maken nadat
- De nota en het besluit openbaar te maken, behalve...
- Het besluit openbaar te maken, maar niet de nota, gelet op artikel:
- De nota en het besluit niet openbaar te maken, gelet op artikel:

Kennisgeving/ Bekendmaking Awb

Kennisgeving (publicatie) conform Awb	Nee
Bekendmaking conform Awb	Nee

ADVIESRADEN:

Moet een van de adviesraden gehoord worden of op de hoogte gesteld?	Nee
---	-----

Toelichting

Inleiding

Gemeenten zijn verplicht een begroting en meerjarenraming voor tenminste drie op het begrotingsjaar volgende jaren op te stellen. Voor het opstellen van de begroting 2019 en meerjarenraming 2019-2022 zullen in de B&W-vergadering van 18 september 2018 en 25 september 2018 worden behandeld en in de raadsvergadering van 7 november 2018.

Beoogd resultaat

Het vaststellen van de kaderstelling voor de begroting 2019-2022.

Kader

Bij het opstellen van de begroting worden de regels gesteld in: de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten (BBV) en de financiële verordening artikel 212 GW. De begroting 2019-2022 wordt opgezet conform de huidige indeling van de programma's. De taakveldenbegroting wordt opgezet conform het voorgeschreven in het BBV. Daarnaast is het kader voor het opstellen van de begroting bepaald door de begrotingsrichtlijnen.

Argumenten voor en tegen

nvt

Extern draagvlak (partners)

nvt

Financiële consequenties

Financieel kader

Het financieel kader wordt gevormd door de begroting 2019-2022 inclusief wijzigingen tot en met de raadsvergadering van 11 juli (kwartaalrapportage 2018) met daarbij parameters voor de rente en stijging prijzen en lonen.

Voor de begroting 2019 bedragen de parameters voor:

- a. prijzen + 1,8%
- b. lonen en sociale lasten + 2,8 %
- c. rente grondexploitaties 2,4%
- d. algemeen rente-omslagpercentage 2,5%

In de begroting 2018 bedroeg dit percentage nog 2,7%. De rentevoordelen die hierdoor in de exploitatie van de diverse begrotingsonderdelen optreden, vloeien met uitzondering van de tariefonderdelen terug naar de algemene middelen.

e. ozb/tarieven/leges -ozb gebaseerd op een opbrengststijging van 3% onder afzet van de meeropbrengst in 2018 van € 325.000.

f. tarieven/leges + 2,5% (gemiddelde van prijsstijging 1,8% en loonstijging 2018 en 2019 3,15%)

Daarnaast kan er een daling van een tarief optreden indien rentekosten (verlaging van 2,7% naar 2,5%) onderdeel van het tarief uitmaken. Op de hiervoor genoemde percentages kunnen bij de berekening van de tarieven/leges uitzondering bestaan, voorzover het rijksnormen betreffen of indien over tariefmutaties in een eerder stadium andere afspraken zijn gemaakt.

Nieuw beleid

Er hoeven geen voorstellen nieuw beleid worden aangeleverd. Bij de Kadernota zijn diverse voorstellen nieuw beleid al aangeleverd. Deze voorstellen zijn door het college van B en W geprioriteerd. Uit deze voorstellen en die uit het collegeprogramma wordt bij de begroting 2019 een keuze gemaakt, welke in de begroting 2019 worden opgenomen.

"Oud voor nieuw"

Het opstellen van de begroting is ook een moment om nog eens kritisch naar de uitgaven te kijken. Tot sommige uitgaven is ooit besloten of sommige keuzes zijn ooit gemaakt, maar er kan aanleiding zijn dit te herzien. Wij stellen voor, dat jaarlijks oplopend een bedrag van € 100.000 binnen de bestaande begroting wordt vrij gespeeld en hiermee de ruimte voor nieuw beleid te verhogen.

2019 € 100.000
2020 € 200.000
2021 € 300.000
2022 € 400.000

Om een keuze te geven aan de directieraad en het college van B en W bij de invulling van het te heroverwegen beleid moet er bovenop de bedragen 50% per jaar meer aan voorstellen worden ingediend. De bedragen worden dan:

2019 € 150.000
2020 € 300.000
2021 € 450.000
2022 € 600.000

Bij de begroting 2019 moet de raad in november 2018 een besluit nemen over de in te vullen voorstellen "oud voor nieuw".

Proces

- de regiemanagers doen de voorstellen oud voor nieuw;
- vooraf sluiten ze de directeur aan bij hun voorstellen;
- de regiemanagers dienen de voorstellen uiterlijk 20 augustus in bij de directieraad.

Voorwaarden waaraan de voorstellen moeten voldoen:

1. Mogen niet leiden tot hogere lastendruk burgers/bedrijven;
2. Moeten van structurele aard zijn;
3. Geen kaasschaaf voorstellen (bijv. lagere prijscompensatie vragen van algemene middelen);
4. Mogen niet leiden tot nadelen andere programma's.

Aanpak/uitvoering

Zie bijgevoegde richtlijnen.

Begrotingsrichtlijnen 2019

Begroting

Het doel van de begroting is het vaststellen van de doelstellingen voor het begrotingsjaar, wat we daarvoor gaan doen en hoeveel dat mag kosten.

Wat doet de lijn?

- De regiemanagers formuleren de overkoepelende beleidsuitgangspunten op basis van de hoofddoelstellingen van de gemeente en leggen dit vast in de inleiding van de begroting. Zie ook verderop onder Rol regiemanagers.
- De lijn bepaalt de inhoud van de programma's en taakvelden (wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat mag dat kosten). Vanuit de gewenste output in 2019 wordt door de lijn beoordeeld en besproken of de gewenste output ook realiseerbaar is gegeven de beschikbare middelen en formatie. Dit betekent afstemming tussen programma's en teams.
- De lijn benoemt relevante (beleids) ontwikkelingen en eventuele knelpunten.
- De lijn bespreekt en neemt besluiten die noodzakelijk zijn om tot een goede en realistische begroting te komen.

Wat doen de ondersteuners?

- Organiseren van de diverse (maatwerk) gesprekken om tot een goede doelenboom te komen (zie hieronder bij de dag van de Begroting 2019).
- Interviews met lijnmanagers en programmamanagers om kwalitatief goede en volledige input voor begroting 2019 te verzamelen.
- Afstemmen met andere disciplines.
- In gesprek brengen onderwerpen en eigen bevindingen.
- Organiseren voorbereiding, afstemmingsoverleggen.
- Oordeelsvorming over input uit de lijn.
- Faciliteren lijnmanagement(gesprek) en programmamanagement.
- Ontzorgen, door o.a. verzamelde informatie te verwerken tot (eind)product.
- Het opstellen van de verschillende technische, onderliggende stukken die van belang zijn voor het opstellen van de begroting.

Rol regiemanagers

De regie op de programma's en gemeentelijke doelstellingen wordt uitgevoerd door de regiemanagers. Zij spelen een belangrijke rol in het begrotingsproces en verzorgen de initiële afstemming met hun programma's, voeren regie op de aanlevering van de benodigde informatie, etc. Voor het komende begrotingsproces zal er specifiek aandacht zijn om vanuit de ambitie en strategische doelen van de gemeente programma brede thema's te benoemen, zodat de begroting meer gericht wordt. Dit zorgt voor een effectievere uitvoering. De regiemanagers zullen hierop in samenwerking met adviseurs F&C actie ondernemen. E.e.a. uiteraard in afstemming met de verantwoordelijke directeur en

portefeuillehouder. Wie wat aanlevert is opgenomen bij de 'planning op hoofdlijnen'.

De dag van de Begroting 2019

Begin juli houden wij de 'dag van de begroting'. Op deze dag gaan wij (directieraad, regiemanagers, programma (onderdeel)managers, teammanagers en adviseurs) alle doelstellingen, prestaties, kengetallen en teksten actualiseren. Het doel is het compacter en nog meer 'smart' te maken en een goede aanhaling op de overkoepelende gemeentelijke doelstellingen en collegeprogramma te maken en deze overkoepelende doelstellingen overzichtelijk en inzichtelijk te maken.

Hoe?

Voor de gemeentebrede consolidatie van de diverse bijdragen en het eenvoudig kunnen toetsen van de bijdragen wordt de informatie verzameld en vastgelegd. Een deel van de informatie wordt vastgelegd op het programma- en taakveldenblad. Daarnaast wordt de diverse gevraagde aanvullende informatie ook verzameld en vastgelegd. Bij het opstellen van de begroting (zowel programma's, taakvelden, teams als ook projecten) ook rekening houden met het resultaat uit 2017. De begroting wordt in LIAS opgesteld. Over dit proces wordt nog afzonderlijke informatie gegeven.

Kaders stellen voor 2019-2022 Deze richtlijn bevat zowel de kaders voor het opstellen van de begroting en de wijze waarop (proces) we de begroting willen opstellen.

Inleiding uitgangspunten Bij het opstellen van de begroting moet rekening worden gehouden met het besluit begroting en verantwoording (BBV). Daarnaast wordt het kader voor de begroting gevormd door verschillende richtinggevend meerjarige beleidsdocumenten, zoals: het bestuursakkoord 2018-2022, de Begroting 2018, Kadernota 2018 en de Kwartaalrapportage 2018. Daarnaast zijn er program specifieke beleidsdocumenten die mede het kader vormen voor de begroting 2019. Om in 2019 onder repressief toezicht van de provincie te vallen is een structureel reëel sluitende (meerjaren)begroting noodzakelijk.

Het doel is een goede begroting, met zo weinig mogelijk inspanning. Hiervoor gaan we het volgende doen:

- Maatwerk per programma en de doelenboom en de relatie met bovenliggende doelstellingen;
- Opstellen van verschillende technische bijlagen vindt volledig plaats binnen de financiële functie.

Acties Plannen

- Programma's: Vanuit strategische doelstellingen de doelstellingen en prestaties voor 2019 benoemen.
- Teams: vanuit de gevraagde prestaties de realiseerbaarheid beoordelen

Bespreken/beslissen

Het geheel (wensen versus mogelijkheden) bespreken. Knelpunten binnen programma's, taakvelden en teams benoemen en bespreken. Tenslotte besluiten nemen.

Planning op hoofdlijnen

Wat	Wie	Wanneer
Door interviews / gesprekken, verzamelen van diverse informatie voor de begroting	Div. betrokkenen. Zowel lijn als ondersteuning (F&C)	21 juni t/m 20 juli
Aanleveren kader per programma en taakvelden	F&C	2 juli
Inleveren bijdragen voor begroting (incl. tariefvoorstellen) ¹⁾	Regiemanagers en programmamanagers	20 juli
Verwerking bijdragen in begrotingsdocumenten	Concern	20 juli – 8 sept.
Bespreking directeur	Directeur en strategisch adviseur team F&C	27 aug.
Aanleveren programmabladen en taakveldenbladen	Regiemanagers en programmamanagers	20 aug.
Inleveren voorstellen "oud voor nieuw"	regiemanagers	20 aug.
Aanleveren inleiding begroting	Regiemanagers	27 aug.
Bespreken in diverse portefeuille overleggen	Wethouder / lijn	Voor 18 sept.
Bespreking begroting in directieraad	Directieraad en strategisch adviseur team F&C	30 aug en 6 sept.
Bestuurlijk/ambt. Bespreking begroting	Wethouder Financiën / algemeen directeur	10 sept.
Behandeling begroting in B&W	B&W	18 en 25sept.
Inloop technische vragen	Raadsleden	10 okt.
Indienen technische vragen	Raadsleden	15 okt. 09.00
Vaststellen antw. technische vragen	B&W	23 okt.
Technische behandeling begroting	Raadstafel	31 okt.
Behandeling begroting	Raadsvergadering	7 nov.

¹⁾ er zal een afzonderlijk overzicht worden gemaakt van welke onderdelen dan moeten worden aangeleverd.

Belangrijke onderwerpen

1. Uitgangspunten

Bij het opstellen van de begroting 2019 wordt rekening gehouden met diverse uitgangspunten. Dit betreffen diverse financiële uitgangspunten, maar ook uitgangspunten rondom nieuw beleid en het verwerken van de uitkomsten van de Kadernota 2018 en nieuw collegeprogramma. Deze uitgangspunten zijn op de volgende sheet toegelicht.

2. Programmabegroting en Taakveldenraming

In de programmabegroting gaat het primair om inzicht te geven in de volgende zaken;

- Wat willen we bereiken (de 'outcome')?
- Wat gaan we daar voor doen (de 'output')?
- Wat gaat het kosten (de 'input')?

In de taakveldenbegroting wordt inzicht gegeven in de volgende zaken;

- Welke taken worden uitgevoerd om de programmadoelstellingen te realiseren (de 'outcome')?
- Wat gaan we daar voor doen (de 'output')?
- Wat gaat het kosten (de 'input')?

3. Aanvullende informatie

Naast informatie over programma's en taakvelden is ook aanvullende informatie nodig voor het opstellen van de begroting. Deze informatie wordt deels opgenomen in de uiteindelijke programmabegroting en in een afzonderlijke memo. Deze informatie is deels nodig voor het voeren van de goede management-gesprekken. Het gaat om de volgende informatie:

- Algemene trends en ontwikkelingen
- Doelen en prestaties (was/wordt)
- Algemeen financieel beeld
- Uitkomsten kader 2019 t/m 2022 vergeleken met de begroting 2018
- Herschikkingen
- Knelpunten
- Uitgaaf- en inkomstenstelposten. Per taakveld en kostenplaats dient meerjarig te worden aangegeven of er stelposten zijn geraamd. Per stelpost dient te worden aangegeven waarvoor de stelpost dient en hoe deze wordt ingevuld.
- Risico's met beslag op specifiek weerstandvermogen
- Paragrafen (Lokale heffingen, Weerstandsvermogen, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen, Grondbeleid, Investerings).
- Stand van zaken invulling taakstellingen
- Informatie over teams (zie volgende blz.)
- Staat van subsidies

4. Tarieven

Bij de begroting 2019 worden ook de diverse tariefvoorstellen opgesteld. Daarnaast worden kostenonderbouwingen gemaakt voor de tarieven. Hieruit blijkt per tarief de kostendekkendheid. De tariefvoorstellen worden tegelijkertijd met de begroting op 20 juli ingeleverd. Op de volgende pagina zijn de financiële uitgangspunten ten aanzien van de tarieven opgenomen.

5. Meerjarenbalans

De op te stellen meerjarenbalans gaat net als de meerjarenbegroting over de jaren 2019-2022. Met het maken van een balansprognose wordt in feite een reële schatting gemaakt van verschillende balansposten op basis van de huidige balans, de verwachte investeringen en de lopende aflossingsverplichtingen. Aan de hand van deze gegevens (zie format reserves, voorzieningen en activa) wordt in een meerjarenbalans inzicht gegeven in de ontwikkeling van de balansposten: vaste en vlottende activa, vreemd en eigen vermogen. Deze posten kunnen vervolgens weer informatie geven over de diverse ratio's zoals: solvabiliteit en schuldpositie. Op basis van het BBV is het verplicht deze kengetallen in de begroting op te nemen.

Uitgangspunten bij het opstellen van de begroting

A. Uitkomsten Kwartaalrapportage

Op 12 juni heeft het college van B en W de Kwartaalrapportage vastgesteld. De raad behandelt deze rapportage op 11 juli. Indien op basis van deze besluitvorming de begrotingsrichtlijnen moeten worden aangepast dan zal dit zo spoedig mogelijk worden doorgegeven.

B. Financieel kader en nieuw beleid

Financieel kader

Het financieel kader (programma en desbetreffende taakvelden) wordt bepaald door de begroting 2019-20221 waarbij rekening is gehouden met de structurele doorwerking van de B&W besluiten tot en met 26 juni en de raadsbesluiten tot en met 11 juli.

Budgetregels

Bij het financieel kader gelden diverse budgetregels zoals in de richtlijnen opgenomen. Daarnaast is de spelregel dat beïnvloedbare voor- en nadelen worden opgevangen binnen de budgetten van de programma's en niet beïnvloedbare voor- en nadelen worden verrekend met de algemene middelen. In alle gevallen worden deze herschikkingen en knelpunten expliciet zichtbaar gemaakt in de aanvullende informatie respectievelijk een aanbiedingsbrief bij de begroting.

Nieuw beleid

Er hoeven geen voorstellen nieuw beleid worden aangeleverd. Bij de Kadernota zijn diverse voorstellen nieuw beleid al aangeleverd. Deze voorstellen zijn door het college van B en W geprioriteerd. Uit deze voorstellen en die uit het collegeprogramma wordt bij de begroting 2019 een keuze gemaakt welke in de begroting 2019 worden opgenomen.

C. Oud voor nieuw

Het opstellen van de begroting is ook een moment om nog eens kritisch naar de uitgaven te kijken. Tot sommige uitgaven is ooit besloten of sommige keuzes zijn ooit gemaakt maar er kan aanleiding zijn dit te herzien. Wij stellen voor dat jaarlijks oplopend een bedrag van € 100.000 binnen de bestaande begroting wordt vrij gespeeld en hiermee de ruimte voor nieuw beleid te verhogen.

2019 € 100.000

2020 € 200.000

2021 € 300.000

2022 € 400.000

Om een keuze te geven aan de directieraad en het college van B en W bij de invulling van het te heroverwegen beleid moet er bovenop de bedragen 50% per jaar meer aan voorstellen worden ingediend.

De bedragen worden dan:

2019 € 150.000

2020 € 300.000

2021 € 450.000

2022 € 600.000

Bij de begroting 2019 moet de raad een besluit nemen over de in te vullen voorstellen “oud voor nieuw”.

Proces

-de regiemanagers doen de voorstellen oud voor nieuw
-vooraf sluiten ze de directeur aan bij hun voorstellen
-de regiemanagers dienen de voorstellen uiterlijk 20 augustus in bij de directieraad met een afschrift aan team Finance & Control
-de voorstellen moeten op het bijgaande format worden ingevuld

Voorwaarden waaraan de voorstellen moeten voldoen:

1. Mogen niet leiden tot hogere lastendruk burgers/bedrijven;
2. Moeten van structurele aard zijn;
3. Geen kaasschaaf voorstellen (bijv. lagere prijscompensatie vragen van algemene middelen);
4. Mogen niet leiden tot nadelen andere programma's.

Het nieuwe beleid dat wordt gedekt uit oud voor nieuw wordt pas vrij gegeven zodra het oude beleid wat wordt ingeleverd “hard” (werkelijk is vrijgevallen) is. Bij de vaststelling van de begroting 2019 worden ook de voorstellen met betrekking tot de te schrappen budgetten 2019-2022 vastgesteld.

D. Investeringen

Investeringen

Bij het ramen van investeringen op het programmablad gelden de volgende uitgangspunten.

Relevante elementen uit de doorwerking van de B&W besluiten tot en met 27 juni en de raadsbesluiten tot en met 12 juli.

Vervangingsinvesteringen zijn op een door B&W vastgesteld meerjaren-vervangings-schema gebaseerd.

Voor het ramen van de going concern investeringen wordt uitgegaan van de meerjarige bedragen zoals opgenomen in de productbladen (en paragraaf investeringen in de aanbiedingsbrief bij de begroting). Het betreft onderwijsgebouwen, vervanging rioleringen en wegen, investeringen ICT, lopende projecten investeringsplanning en huisvesting gemeentelijk apparaat.

Investeringsplanning

In de voorjaarsnota is voorgesteld te gaan werken met iets gewijzigde systematiek. Er wordt onderscheid gemaakt tussen een operationele lijst en een thematische lijst. De laatste categorie is bedoeld om op programma overstijgende (strategische) thema's te investeren.

Ten behoeve van de begroting dienen de projecten op de operationele lijst te worden geactualiseerd voor zowel de benodigde bedragen als voor de fasering. De thematische lijst dient gevoed te worden vanuit de diverse (nog op te stellen) agenda's. Bij deze lijst wordt geen splitsing gemaakt in diverse (sub)projecten.

E. Grondexploitatie

In de jaarrekening 2017 zijn alle mjb 's opnieuw doorgerekend, rekening houdend met nieuwe BBV regelgeving (Notitie Grondexploitaties 2016 en Notitie Faciliterend Grondbeleid). Voor de begroting moet opnieuw beoordeeld worden of de bij de jaarrekening berekende uitkomsten van de grondexploitaties(verliesvoorzieningen) nog actueel zijn. Bij majeure afwijkingen moet hiervoor de dekking worden aangegeven. Ook moeten de risico's worden geactualiseerd en afwijkingen worden toegelicht. Wanneer majeure afwijkingen in resultaten en risico's worden verwacht maar de uitkomsten nog niet zijn doorgerekend, moet dit worden aangekondigd inclusief planning. Hierbij moet ook worden meegenomen de voormalige NIEGG projecten en overige strategische locaties die nog niet in exploitatie zijn genomen. De plankostenbudgetten worden uitgewerkt in een capaciteitsraming. In de paragraaf grondbeleid wordt dit toegelicht en worden de verschillende beheersmaatregelen benoemd waaruit blijkt dat de organisatie in control is ten aanzien van de grondexploitaties.

F. Voorzieningen

De uitgaven die ten laste van de voorzieningen worden gebracht worden meerjarig geraamd.

G. Decentralisatie-uitkeringen

Indien de Algemene uitkering wordt verhoogd met diverse decentralisatie-uitkeringen dan betekent dit dat de specifieke bijdragen komen te vervallen. Hierbij kunnen herverdeelschillen optreden. De algemene regel is dat deze voordelige of nadelige herverdeelschillen in principe ten gunste of ten laste van de algemene middelen komen. Een uitzondering hierop kan zijn dat door andere overheden ten aanzien van een hogere decentralisatie-uitkering dan de eerdere specifieke bijdrage een verplichte besteding zou zijn aangegeven.

H. Personeelsformatie

Voor de omvang van de personeelsformatie van een team wordt in 2019 tot en met 2022 uit gegaan van het aantal fte's van het eigen personeel zoals geraamd in de begroting 2018 en de structurele doorwerking van besluiten B&W en Directieraad tot en met 27 juni en de raadsbesluiten tot en met 11 juli.

Indien de gemeentelijke loonsom wijzigt als gevolg van aanpassingen in de personeelsformatie dan zal hiervoor vooraf een besluit van B&W en/of raad beschikbaar moeten zijn. De wijzigingen kunnen ook worden aangegeven in de aanbiedingsbrief bij de begroting. Zodoende kan dit onderwerp van besluitvorming zijn. Op het voorblad van deze richtlijn is aangegeven welke informatie wordt verwacht. Hiermee maken we de meerjarige personele (fte) ontwikkeling inzichtelijk, inclusief daarbij horende dekking.

I. Loonsomkader

Parameters loonsom

Voor de raming van de salarissen en sociale lasten gelden voor de begroting 2019 structureel de volgende uitgangspunten:

- Schaalbedragen 1-1-2018 plus 2%
- IKB
- Sociale lasten 1-1-2018 plus 1,5%
- Vacatures max. anciënniteit 5 in functionele schaal.

Loonsomstijging gemeentelijke personeel begroting 2019 t.o.v. de bijgestelde begroting 2018

Rekening houden met de bovengenoemde parameters stijgt de gemiddelde loonsom in de begroting 2019 vergeleken met die in de bijgestelde begroting 2018 met gemiddeld 2,8% (dus exclusief stijging in verband met periodieken, fuwa enzovoort).

Functiewaardering

De effecten van functiewaardering worden opgevangen binnen de loonsom.

Bij nieuwe functies is het mogelijk om College en raad om verhoging van het loonsombudget te vragen voor zover er sprake is van niet te beïnvloeden ontwikkelingen bijvoorbeeld in wet- en regelgeving en niet binnen de beschikbaar gestelde loonsombudgetten kan worden opgevangen.

Individueel keuze budget (IKB)

In 2017 is het IKB ingevoerd. Dit betekent o.a. dat medewerkers 14,4 uur vakantieverlof uitbetaald krijgen. Dit betreft een loonsom stijging van 1,2%. In 2017 wordt dit uit de reserve IKB gedekt. De verwachting is dat een aantal medewerkers deze uren weer terug zal kopen. In 2019 moet de als gevolg van de invoering van het IKB dan nog resterende ongedekte loonsom, binnen de bestaande loonsom van de teams worden opgevangen.

Opslag inleenpersoneel

Het nadeel met betrekking tot de niet gedekte bedrijfsvoeringskosten wordt o.a. gedekt door een taakstelling op de inhuurbudgetten. De directieraad heeft op

1 juni 2017 besloten deze taakstelling in te vullen door een opslag vast te stellen van 1,7% op alle inhuurfacturen. Dit betekent dat teams die inhuurbudgetten in de begroting ramen hiermee rekening moeten houden en dat ze deze opslag binnen het teambudget opvangen.

Overige personeelskosten en opleidingen

Het gemeentelijk opleidingsbudget wordt centraal geraamd op het deeltaakveld Personeel. Het beschikbaar budget wordt geïndexeerd. Teams kunnen gebruik maken van het opleidingsbudget in afstemming met de adviseur Leren en Ontwikkelen.

Voor diverse personeelskosten is in 2019 is in het budgetkader van teams rekening gehouden met een budget van € 510 per fte) . Dit budget is beschikbaar voor kosten voor teamactiviteiten, representatie/lief en leed en personeel gerelateerde uitgaven als ambtsjubilea, gratificaties e.d.

J. Prijscompensatie

De berekende gemiddelde prijsstijging voor 2019 bedraagt 1,8%.

Gesubsidieerde instellingen

Op basis van het systeem van de budgetsubsidieering bedraagt de indexering voor de subsidies 1,8%.

L. Niet met de algemene middelen te verrekenen loon- en prijsstijging

De kostenstijgingen (deze mogen per saldo niet hoger zijn dan de hierboven genoemde prijs- en loonstijgingen) op onderdelen, die worden gedekt via rijksbijdragen en via doorberekeningen aan burgers/derden, worden opgevangen binnen deze rijksbijdragen en via doorberekening aan burgers/derden. Hierna wordt verder ingegaan op toegestane stijging van tarieven.

M. Rente en afschrijving

Voor de begroting 2019 gelden met betrekking tot de berekening van de rente en de afschrijvingen de volgende regels.

Rente

- Rente-omslagpercentage bestaande investeringen: 2,5%. Een uitzondering geldt voor de kredieten die met een vast rentepercentage zijn berekend.
- In de begroting 2018 bedroeg het renteomslagpercentage 2,7%. Op basis van de BBV-regels wordt dit percentage zoals hiervoor is aangegeven neerwaarts bijgesteld naar 2,5. De voordelige rentelasten in de programma's/taakvelden (met uitzondering van de weglekonderdelen) vloeien terug naar de algemene middelen.
- Rente-omslagpercentage nieuwe investeringen: 2,5%.
- Rente-omslagpercentage voor grondexploitaties: 2,4%.
- Disconteringsvoet voor voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd 2,0%.
- Rente reserves (indien van toepassing) 2,5%.

N. Tarieven

Loon- en prijsstijging

Het algemene uitgangspunt is dat voor alle tarieven een gelijke maximale toegestane stijging wordt bepaald. Dit betekent voor 2019 dat de tarieven stijgen met 2,5 % ten opzichte van 2018. Dit betreft een gemiddelde van prijs + 1,8% en loonsaamstellingen + 3,15% (+ 0,35% over 2018 en 2,8% over 2019).

Op basis van het bovenstaande mogen de diverse tarieven voor deze onderdelen van de kosten dus stijgen.

In de begroting kennen we de volgende belastingen en rechten.

Belastingen

- Onroerende zaakbelastingen en belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten;
- Parkeerbelastingen;
- Hondenbelasting.

Rechten

- Afvalstoffenheffing;
- Rioolrechten;
- Haven- en opslagelden;
- Marktelden;
- Leges;
- Lijkbezorgingsrechten;
- Parkeren;
- Precariorechten.

Op het algemene uitgangspunt van de toegestane stijging is een aantal uitzonderingen van toepassing, te weten:

a. Ozb/rzb-tarieven

De stijging van de OZB/RZB-tarieven is gebaseerd op een stijging van de opbrengst ozb in 2019 van 3% onder aftrek van het in 2018 te hoge opbrengst ozb van € 350.000. De daarop volgende jaren tot en met 2022 is de stijging 3%.

b. Reisdocumenten en rijbewijs

Ook voor 2018 gelden maximumtarieven voor paspoorten en identiteitskaarten. Paspoorten en identiteitskaarten voor 18 jaar en ouder zijn 10 jaar geldig. Jonger dan 18 jaar blijft het 5 jaar. De tarieven zullen naar verwachting trendmatig worden verhoogd.

Er is een maximumtarief voor een rijbewijs (€ 38,80 definitieve bedragen worden medio oktober beschikbaar gesteld), geldt voor alle inwoners, dus geen onderscheid in leeftijd / medische indicatie etc. Ook dit zal voor 2018 niet wijzigen. Het tarief zal naar verwachting trendmatig worden verhoogd.

c. Rioolheffing

Voor de rioolheffingen geldt, met uitzondering voor het BCF, een kostendekking van 100%. Voor de lastenontwikkeling is een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2015-2020 opgesteld, dat op 20 oktober 2015 door de raad is vastgesteld. In het GRP is ook een investeringsprogramma opgenomen. Bij vaststelling van het GRP is besloten dat het tarief direct de kosten (incl. dubieuze debiteuren) volgt. De aanpassing van de rente van 2,7% naar 2,5% betekent een verlaging van het

tarief.

d. Leges planologische procedures

Sinds de komst van de Wabo wordt een belangrijk deel van deze leges geheven via de Omgevingsvergunning. In de begroting is dat opgenomen in taakveld 8.3 Wonen en Bouwen. Verzoeken tot het wijzigen van een bestemmingsplan (een zogenaamd postzegelplan o.b.v. titel 2 hoofdstuk 8 legesverordening) worden via taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening realistisch begroot. Een deel van deze inkomsten ontvangen we ook via het privaatrechtelijke spoor op grond van een intentie-/ anterieure overeenkomst conform de Grondexploitatiewet. Deze worden ook op taakveld 8.1 begroot.

e. Bouwleges

De inkomsten uit leges worden geraamd op basis van een onderbouwde inschatting van de komende bouwstromen en -projecten voor 2019 en verder (voor zover mogelijk). De kostendekking mag niet meer dan 100% zijn. Indien op basis van de actuele prognose blijkt dat de kostendekking hoger is dan 100% moeten maatregelen voorgesteld worden om onder de 100% te blijven.

In de leidraad kostentoekening Wabo van het ministerie van BZK (d.d. 13-04-2010) is opgenomen dat in de paragraaf lokale heffingen ook informatie wordt opgenomen over de gemaakte beleidskeuzes. Een goede invulling hiervan wordt verkregen door de volgende aspecten aan de orde te laten komen:

- De maatstaf van heffing;
- Het gekozen tariefstelsel;
- Mate van kostendekking;
- Het buiten het kostenverhaal houden van specifieke activiteiten omdat de gemeente die niet via de heffing in rekening wil brengen;
- Specifiek voor de gemeente geldende omstandigheden;
- Het opnemen van niet wettelijk verplichte vrijstellingen in de belastingverordening.

Tevens wordt aangegeven of en in hoeverre er sprake is van kruissubsidieering binnen de kolom van de omgevingsvergunning en of de gemeente er voor kiest de tarieven voor de omgevingsvergunning al dan niet 100% kostendekking vast te stellen. Voor de onderbouw van de kostendekking wordt gebruik gemaakt van het VNG rekenmodel.

f. Parkeertarieven

Uitgangspunt van het Meerjarenperspectief Parkeren (MPP) is dat parkeertarieven in 2018 met het maximaal toegestane inflatiepercentage zullen stijgen. Dat is voor 2019 gelijk aan het gemiddelde van de loon- en prijsstijging.

g. Overige tarieven enzovoorts

Indien de aanpassing van de tarieven op enigerlei wijze leidt tot knelpunten in de relatie tussen de hoogte van het tarief en de eis van kostendekking van het product (al dan niet 100%) dan wordt dit gemeld.

h. Afvalstoffenheffing

De tariefstelling afvalstoffenheffing is voor het grootste deel afhankelijk van de kosten voortkomend uit de dienstverleningsovereenkomst met Circulus.

Belangrijk deel van deze kosten gaan gepaard met de verwerkingskosten van afval. Deze verwerkingskosten zijn na de invoering van Diftar nog meer afhankelijk van de aangeboden hoeveelheden, gedrag van burgers en de veranderende markt rondom vergoedingen van afvalstromen. De huidige tariefstructuur kent een opbouw waarbij vast kosten gedekt worden vanuit het variabele tarief. Bij de opbouw van de heffing gaat het om een goede balans tussen vast en variabel: het financiële risico versus de prikkel om te scheiden.

Gelijktijdig met de begroting 2019 zal een tariefvoorstel worden aangeboden waarbij zo goed mogelijk is gezocht naar deze balans.

Kostendekking van leges uit de legesverordening

Voor het inzicht in de kostendekking is het van belang dat de kostendekking bekend is. Hiervoor wordt, net als in voorgaande jaren, gebruik gemaakt van het VNG model voor het bepalen van de kostendekking.

Het gaat om de leges uit titel 1 Algemene dienstverlening, titel 2 Wabo en titel 3 Europese dienstenrichtlijn.

O. Kwantitatieve gegevens inwoners en woonruimten

Voor ramingen (bijvoorbeeld verdeelmaatstaven Algemene Uitkering) die bepaald worden door inwoners en woningen gelden de volgende aantallen:
Aantal inwoners

1-1-2019: 99.900
1-1-2020: 100.200 (+ 300 in 2019)
1-1-2021: 100.500(+ 300 in 2020)
1-1-2022: 100.800 (+ 300 in 2021)
Aantal woonruimten
01-01-2019: 44.513 (+240 in 2018)
01-01-2020: 44.753(+240 in 2019)
01-01-2021: 44.993(+240 in 2020)
01-01-2022; 45.233(+240 in 2021)

Een uitzondering geldt voor de uitbreiding van het aantal woningen dat als prestatie wordt opgenomen in Programma 5 Ruimtelijke Ontwikkeling. Hier gelden de aantallen conform woonvisie

P. Parameters meerjarenramingen 2020 – 2022 In de programmabegroting en taakvelden-begroting worden ook de meerjarenramingen 2020-2022 opgenomen. Bij het opstellen van deze ramingen 2020-2022 gelden de volgende uitgangspunten:

Exploitatie

- Ramingen in constante prijzen
- Prijspeil 0% ten opzichte van begroting 2019
- Loonsom 0% ten opzichte van begroting 2019
- Omslag-rente 2,5%
- Gelijkblijvende tarieven voor de burger (zie voor uitzonderingen paragraaf K. tarieven)

Nieuwe investeringen (die worden afgeschreven) 2019-2021

- Prijsstijging per jaar 1 %
- Rente-omslagpercentage 2,7%

Parameters grondexploitatie

- Rente grondexploitatie 2,4%
- Disconteringsvoet verliesvoorzieningen 2%

Voor de overige parameters (grondexploitaties) geldt wat is vastgesteld door het college voor het opstellen van de MJB's bij de jaarrekening 2017.

Q. Productieve uren en overige personeelskosten

Productieve uren

De productieve urennorm voor 2019 bedraagt daarmee 1.388 uur. Daarbij is rekening gehouden met een ziekteverzuim van 4,7%.

Indien door bepaalde omstandigheden een afwijkende opbouw van het aantal productieve uren gelden, dan wordt dit voorgelegd aan directieraad.

R. Begroting apparaatskosten

De kosten van teams worden in de meeste gevallen via een procentuele verdeling lumpsum toegerekend aan programma's en de door het BBV voorgeschreven taakvelden. Teammanagers toetsen de voorgestelde lumpsumtoerekening aan de actuele capaciteitsinzet per taakveld. Wanneer deze sterk afwijkt van het kader, kan in overleg met budgethouders op programma's het kader en de toerekening budgettair neutraal worden gewijzigd.

Voor teams die tijd schrijven blijft deze mogelijkheid bestaan. Voor structurele lijnopdrachten rekenen deze teams kosten lumpsum toe aan programma's en taakvelden. Voor grondexploitaties, investeringen, herstructurering en eenmalige projecten kan worden toegerekend via uren * tarief. Budgethouders van programma's geven aan voor welk deel van hun apparaatsbudget en voor welke projecten dit van toepassing is.

Aan (deel)taakvelden, gedekt uit algemene middelen, worden geen indirecte kosten meer toegerekend. Het budget voor indirecte kosten uit algemene middelen is in 2016 overgeboekt naar het programma Bedrijfsvoering. Aan grondexploitaties, herstructurering en investeringen wordt nog wel een opslag toegerekend voor indirecte kosten,

omdat hier geen structureel apparaatskostenbudget is en de apparaatskosten sterk kunnen fluctueren. Deze opslag komt ten gunste van het Programma Bedrijfsvoering. Op taakvelden/producten gedekt uit leges wordt op basis van voorcalculatie een vast bedrag aan indirecte kosten toegerekend.

Toerekeningen tussen teams zijn altijd beperkt tot loonsom, zonder opslag voor indirecte kosten.

Toerekening van teams aan organisaties buiten de gemeente zijn inclusief een genormeerde opslag ter dekking voor de indirecte kosten, tenzij dit niet mogelijk is vanwege gemeentebrede afspraken of de marktsituatie. Deze opslagvergoeding komt ten gunste van het Programma Bedrijfsvoering.

S. Te leveren capaciteit tussen organisatieonderdelen

Bij de opstelling van de begroting is er overleg tussen organisatieonderdelen over het inzetten van capaciteit onderling voor het behalen van de diverse prestaties. Voor de uren x tariefteams is een meerjarenraming opgesteld hoe de apparaatskosten van het team meerjarig kunnen worden gedekt door vaste en projectmatige opdrachten vanuit programma's. Voor de begroting 2019-2022 wordt gevraagd deze raming waar nodig te actualiseren. De apparaatskosten-raming van exploitatieproducten en investeringen dient rekening te houden met deze capaciteitsinzet. Budgetten voor apparaatskosten mogen niet voor andere zaken worden ingezet dan voor dekking van teamkosten.

Indien de financiële dekking van teams nog niet volledig kan worden aangegeven resteert een nog te realiseren omzet. Teams geven aan hoe zij verwachten deze omzet te kunnen realiseren of hoe zij de personele kosten kunnen terugbrengen tot het gedekte bedrag.

Doorberekening aan derden

Elk team dient een opgave te doen van raming van de uren die zij bij derden in rekening brengen. In principe geschiedt doorberekening conform de gemeentelijke uurtarieven inclusief overheadopslag.

Indien hiervan afgeweken wordt dient dit te worden toegelicht. Doorberekening van teams aan derden wordt begroot via de taakvelden in de exploitatiebegroting.

T. Aan te leveren stukken door regie- en programmamanagers op 20 juli 2018

Voor de aan te leveren informatie over programma's, paragrafen en bijlagen wordt nog een afzonderlijk overzicht gemaakt. Voor de informatie over teams en kostenplaatsen geldt het volgende.

Over de teams/kostenplaatsen

Voor een goede begroting is goede managementinformatie met betrekking tot de teams/kostenplaatsen noodzakelijk.

We vragen daarom:

- Knelpunten tussen werkelijke formatie en begrote formatie en loonsom. Hoe zijn deze verschillen ontstaan en welke actie wordt hierop gezet om deze verschillen op te lossen / te verkleinen?

- Opgave van vacatures. Redenen waarom vacatures nog niet zijn ingevuld en termijn waarop dit wel zal gebeuren?
- Knelpunten in baten. Een belangrijk aandachtspunt is de dekking van de kosten van de teams. Indien teams niet voldoende werk/opdrachten(ook meerjarige doorkijk maken op basis van de meerjarenbegroting) hebben om de begrote uren te kunnen goedmaken dan leidt dit tot een knelpunt binnen het team. Dergelijke knelpunten moeten tijdig gemeld worden, zodat bijsturing nog mogelijk is. Zie ook te leveren capaciteit tussen organisatieonderdelen (zie punt P)
- Overige knelpunten niet zijnde loonsom

Vanuit personeelsaangelegenheden (als onderdeel van de paragraaf bedrijfsvoering):

- Ziekteverzuim/vitaliteit
- Mobiliteit: doorstroomcijfers en middelen om tot doorstroom te komen (op basis van beleid)
- Doorontwikkeling organisatie Deventer Beweegt.
- Diversiteit
- Instroom jongeren

Besluit begroting en verantwoording (BBV)

De gemeentelijke begrotings- en verantwoordingsrapportages moeten voldoen aan de BBV wet- en regelgeving. Hiervoor wordt verwezen naar de site van de cie BBV